

MTK Hämeenkoski ry
c/o Laura Hämäläinen
Vanhatie 239
16800 Hämeenkoski

17.5.2014

Ympäristöministeriö

Kannanotto luonnokseen valtioneuvoston asetuksesta eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamiseksi

MTK Hämeenkoski ry:n johtokunta on tutustunut luonnokseen valtioneuvoston asetuksesta eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamiseksi sekä siihen liittyvään muistioon, ja esittää niistä kannanottonaan seuraavaa.

Asetuksen soveltamisala

Yhdistys ei pidä tarpeellisena asetuksen soveltamisalan laajentamista ammoniakkipäästöihin. Lantaa koskeva säätely on jo nyt runsasta. Haihtunut ammoniakki on viljelijän kannalta tappio menetettynä ravinteena. Yksittäinen viljelijä ei siten toiminnallaan halua edistää ammoniakin haihtumista. Yhteiskunnan holhoamista ei tässä kohden enempää tarvita. Esimerkiksi USA:n lämpimillä alueilla naudanlihaa tuotetaan tuhansien eläinten nk. feeding loteissa, joissa lannankäsittely perustuu lannan kuivumiseen auringossa. Kuivuneen tuotteen kuljettaminen kuorma-autoilla on tehokasta. Ammoniakin haihtuminen on aivan toisessa luokassa kuin suomalaisen ilmastoin lantalassa tai lantapatterissa. Suomi on osana EU:ta neuvottelemassa vapaakaupasta USA:n kanssa. Erot tuotannon säätelyssä eivät voi enää kasvaa.

Aiheutuvat kustannukset

Asetukseen liittyvässä muistiossa todetaan asetusehdotuksen aiheuttavan lisäkustannuksia myös viranomaisille. Suomen valtio velkaantuu tällä hetkellä. Yleisesti on tunnustettu julkisen sektorin kohtuuttoman suuri koko maamme talouden kantokykyyn nähde. Tästä syystä on pidättäydyttävä muutoksista, jotka lisäävät julkisen sektorin töitä ja kustannuksia. Ovatko esimerkiksi aumavarastoinnit aiheuttaneet niin suuria ongelmia, että niiden ilmoittamisvelvollisuudella saavutettaisiin jotain? Ilmoittaminen 30 päivää etukäteen voi myös olla hankala vaatimus, koska vastaanottotilanne voi tulla lyhyellä varoitusajalla. Esitettyjä lantavarastojen kattamiskustannuksia ehdotetaan muistiossa korvattavaksi osin maatalouden investointituista. Tämäkin summa olisi osa julkisia menoja, joiden tarvetta pitää pyrkiä vähentämään. Lisää suoraan maataloudelle aiheutuvia kustannuksia ei myöskään tässä tilanteessa tarvita.

Lannanlevitysajat

Syksyistä lannanlevitysaikaa esitetään lyhennettäväksi kahdella viikolla. Samassa kappaleessa kuitenkin todetaan, että maan tiivistymistä pitäisi välttää ja että tiivistymisriski on suurin keväällä. Syksyn levitysaikojen lyhentäminen johtaa mitä todennäköisimmin lisääntyneeseen kevätlevitykseen, mikä väistämättä lisää tiivistymisriskiä. Muistiossa viitataan Turtola & Kemppainen 1998 tutkimukseen. Käsittääksemme kyseisessä tutkimuksessa selvitettiin kuitenkin huuhtoumia, kun lantaa levitettiin lumiseen maahan. Tämän tutkimuksen perusteella olisi loogista rajoittaa vain lannan levitystä lumelle. Syyskuun lopulla levitetty lanta on alttiina koko loppusyksyn sateille ja niistä mahdollisesti seuraavalle huuhtoumalle. Marras- joulukuisen levityksen jälkeensä saama sademäärä on aina pienempi. Syksyllä on myös enemmän valinnanvaraa maan kantavuuden

suhteen kuin keväällä. Teknisesti hyvä olosuhde levittämiseksi on usein myöhään syksyllä pienen yöpakkasen jälkeen. Maan pinta on tuolloin jähmeä niin, että koneet liikkuvat maan pintaa mahdollisimman vähän vaurioittaen, mutta multauskalusto uppoaa kuitenkin hyvin maahan. Rikkoutunut pintamaa on aina alttiimpi pintavalunnalle, kuin ehjänä säilynyt. Myöhemmin syksyllä myös lämpötilat ovat alhaisempia kuin elo-syyskuussa, minkä pitäisi vähentää haihduntaa ja mahdollista hajuhaittaa.

Mahdollisten aikarajoitusten on järkevämpää perustua vallitseviin olosuhteisiin kuin kaavamaisesti kalenteriin. Kalenteriperusteisia rajoitteiden valvonta on yksiselitteistä. Elinkeinotoiminnan järkevän toteuttamisen ja biologisten tosiasioiden on kuitenkin oltava säädöksiä laadittaessa etusijalla. Mikäli levitysajoin asetetaan rajoituksia on asetuksen mahdollistettava myös poikkeusmenettelyt hallinnollisesti mahdollisimman kevyellä tavalla. Olosuhteisiin perustuvat, väljät rajoitukset vähentäisivät poikkeusmenettelyjen tarvetta ja niiden hallinnoinnista aiheutuvia kustannuksia.

Ammoniakin haihtuminen

Pääosa ammoniakkihaidunnasta tulee levitetystä lannasta. Lantaloista haihtuva osuus on paljon pienempi. Tästä huolimatta lantaloiden kattamispakkoa perustellaan myös ammoniakkipäästöjen vähentämisellä. Onko yhden prosentin vähennys kaikkien kustannusten arvoista? Muistiossa eläinten, varsinkin nautojen, typenerityksen arvioidaan kasvavan ruokinnan muuttumisen seurauksena. Tuotostasot ovat nousussa, mikä lisänee väkirehun osuutta jonkin verran. Kuitenkin viime aikojen rehuteknologiset innovaatiot mm. Raision benemilk, parantavat ruokinnan hyötysuhdetta, minkä pitäisi vähentää lantaan joutuvien ravinteiden osuutta. Onko siis typeneritys todella kasvussa?

Lantaloiden kattaminen

Lantaloiden kattamisesta seuraavien hyötyjen arvioidaan kertyvän siitä, että katettujen lietevarastojen osuus kasvaa erityisesti sikatiloilla. Sikatilojen tämänhetkinen heikko kannattavuus kyseenalaistaa tämän oletuksen. Vakavassa kustannuskriisissä oleva ala ei pysty suuressa määrin investoimaan säiliöiden kattamiseen. Ennestään heikko kannattavuus ei niele säiliön kattamisesta syntyvää lisäkustannusta. Kyseenalaistamme verran kaasujen haihtumisen vähenemistä. Peltikaton alla on yleensä aurinkoisella säällä kuuma. Näin lienee myös lietevarastossa. Kuumuus lisää haihduntaa. Kaasut löytävät kyllä tiensä ulos. Lannan- kuormausalueita vaaditaan myös tiivipohjaisiksi. Asfaltilla kuormaaminen on toki miellyttävää, mutta mitä ympäristöhyötyjä vaatimuksella saavutetaan. Kustannuksia tulee kyllä.

Varastotilavuudet

Muistiossa todetaan, että eläinsuojien lietekuilut voidaan osittain ja tapauskohtaisesti huomioida lantalatilavuudeksi. Miksi vain osittain?

Lannan patterointi

Asetusluonnoksessa sallitaan lannan patterointi vain tiiviillä pohjalla tai korkeintaan kahden viikon ajaksi. Tämä ei toimi eikä ainakaan vähennä ravinteiden huuhtoutumista.

Lannoitteissa tai lannassa annettujen ravinteiden huuhtoutumista estää parhaiten hyvin orastunut/ taimettunut elinvoimainen kasvusto. Suomen oloissa kasvua ja orastumista rajoittaa usein kuiva alkukevät. Tästä syystä maan kevätkesteuden hyödyntäminen on ensiarvoisen tärkeää. Maaperän mikrobitoiminta vapauttaa typen kasvien käyttöön tai huuhtoutumaan. Mikrobitoiminta vilkastuu lämmön ja kosteuden myötä. Näin voimakkaan ja riittävän suuren kasvuston kehittyminen lämpöön ja kesäsateisiin mennessä on välttämätöntä ravinteiden hyvän hyödyntämisen kannalta. Vielä

hyvin varhaisessa vaiheessa oleva tai epätasainen kasvusto käyttää vain vähän ravinteita, jolloin huuhtoutumisaltista tyyppä jää runsaammin.

Lannanlevitys lantavaraston lähettyville on kohtuullisen nopeaa. Muutaman kilometrin ajomatka helposti kolminkertaistaa tarvittavan työajan. Levityksen hidastuminen patterointimahdollisuuden puuttumisen vuoksi lisää väkisinkin syyslevitysten osuutta. Asetusmuutoksella tavoite lienee kuitenkin päinvastainen. Vähäisempi keväällä levitetty lantamäärä johtaa myös lisääntyvään väkilannoitteiden käyttöön, mikä ei tunnu järkevältä tavoiteltaessa ravinteiden kierrätystä. Mikäli lanta on voitu patteroida levitysolhkolle vähemmän kiireisenä aikana, työ joutuu ja kevätkestettä ei hukkaannu. Päivän työn viedessä kolme päivää, kuten helposti käy ajettaessa lantaa pidemmän matkan päähän, toukokuun tuuli on hukannut runsaasti tasaisen orastumisen varmistavaa kosteutta. Kasvusto ei ehdi kehittyä tehokkaaksi ravinteiden käyttäjäksi suurempaan tyyppin vapautumiseen mennessä. Tilamäärän vähentyessä etäällä olevien lohkojen määrä todennäköisesti vain lisääntyy. Patteroinnin käyminen mahdottomaksi ei myöskään edistä tavoitetta lannan tasaisemmasta jakautumisesta talouskeskuksen ja etäisempien peltöjen välillä. Lisäksi runsaasti kuiviketta sisältävä lanta on usein koostumukseltaan epätasaista. Runsaasti kuiviketta sisältävän lannan hajoaminen alkaa myös hyvin hitaasti. Lannan käsittely, esimerkiksi siirto patteriin, nopeuttaa kuivikkeen palamista. Kompostoitumisen alkuun päässyt lanta levittyy paremmin, mikä osaltaan edistää tasaisen kasvuston muodostumista.

Tiiviiden alustojen tekeminen etäämmällä oleville pelloille ei käytännössä ole mahdollista, koska noin kolmannes Suomen pelloista, yksittäisillä tiloilla paljon enemmänkin, on vuokrata. Maanomistaja tuskin haluaa asfalttikenttää pellolleen ja vuokralainen taas ei tee investointia kohteelle, jonka hallinta on selvillä vain muutamaksi vuodeksi eteenpäin. Esitetty kahden viikon patterointiaika ei riitä. Patterointi pitäisi pystyä tekemään ennen keli-rikkoa ja ennen kylvökiireitä. Muuten sillä ei ole merkitystä.

Pohjavesialueet

Asetukseen liittyvässä muistiossa puhutaan jaloittelualueista ja ulkotarhoista sekä ulkotarhojen yhteydessä hevosista. Muistutamme, että ulkotarhoja voi olla myös muilla eläinlajeilla.

Asetuksessa esitetään, että eläinten jaloittelualueita tai ulkotarhojen ruokinta- ja juottopaikkoja ei saa sijoittaa pohjavesialueille. Eläinten ulkoilutusvaatimukset ovat suurimmat luomutuotannossa. Yleisesti ottaen jaloittelun ja ulkoilun katsotaan parantavan eläinten hyvinvointia. Tällä määräyksellä heikennettäisiin oleellisesti pohjavesialueilla sijaitsevien tilojen mahdollisuutta siirtää luomutuotantoon tai jatkaa luomutuotannossa.

Lannoitusrajoitteet

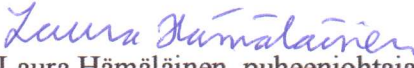
Asetuksessa esitetään, että alle 50 metrin etäisyydellä vesistöä kaltevuudeltaan kuusi prosenttia ylittävillä pellon osilla ei saa käyttää lantaa tai muita orgaanisia lannoitteita. Muistiossa todetaan, että tämä ei vaikuta lohkon muiden osien lannoittamiseen. Käytännössä vaikutusta kuitenkin on. Mikäli lohkon eri osat lannoitetaan eri tavoilla, saattaa kasvusto valmistua eriaikaisesti. Tästä voi olla esimerkiksi leipäviljoilla merkittävää haittaa. Kynnys osien erilaiseen lannoittamiseen on ilmeinen. Koko lohkolle yltävät vaikutukset ovat myös merkittävät silloin, kun lohkon luonteva työsuunta ei ole rannansuuntainen.

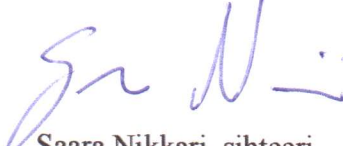
Esitetyissä tyyppilannoitusmäärien ylärajoissa myönteistä on syysöljykasvien rajojen nostaminen vastaamaan paremmin kasvien tarpeita. Kasvien ravinteiden otto on funktio lannoitteissa annetuista ja maaperässä olevista ravinteista. Maaperästä saatavilla olevan ravinteen määrä vaihtelee olosuhteiden mukaan. Tästä syystä lannoittamalla annettujen ravinteiden määrää ei saisi kaavamaisesti liikaa rajoittaa. Suomen maatiloista huomattava osa on sitoutunut maatalouden

ympäristötukeen, mikä rajoittaa lannoitteiden käyttöä voimakkaasti. Tästäkin syystä asetuksen rajat voisivat olla mahdollisimman väljät, koska niillä saavutettaisiin vähennyksiä korkeintaan ympäristötuen ulkopuolella olevilla tiloilla. Näilläkin tiloilla lannoituksen käyttöä rajoittaa voimakkaasti niistä aiheutuva kustannus.

MTK Hämeenkoski ry

puolesta

Laura Hämäläinen, puheenjohtaja

Saara Nikkari, sihteeri